

O t. zv. produktivní inflaci.

Prof. dr. C. Horáček.

Jednou z četných stinných stránek papírové měny jest netuchající a stále oživovaný spor o deflacii a inflaci, lépe řečeno spor o to, co jest prospěšnější, má-li měna stoupati či klesati, spor, který za platnosti zlaté měny jest nemožný. Vlastně oba tábory při tom mluví o stabilisaci měny, ale rozdíl jest v tom, že deflacionisté si představují tuto stabilisaci, pokud vůbec jest při papírové měně možna, při kursu hodně vysokém, inflacionisté pak při hodně nízkém. Tento boj o deflacii a inflaci není dnes jen u nás. Byl svého času veden ve formách daleko ostřejších i v Americe a rozhodoval tam dokonce o volbě presidentů. Bude všude, kde zahrázilo se papírové měnové hospodářství, a bude zpravidla okrašlován předstíráním zájmů národohospodářských, ačkoliv vlastním podnětem jeho jest vždy soukromý prospěch interesentů ze stoupaní nebo klesání měny, jenž vybočuje nakonec v zrádnou spekulaci.

Zde budiž poukázáno k jednomu mylnému argumentu, kterým také u nás někdy inflace se omlouvá, ba přímo požaduje a jaksi popularisuje, zejména v kruzích dělnických. Tvrdí se, že rozeznávají třeba mezi inflací neproduktivní a produktivní. První nutno zavrhovati, ale druhou vítati. Co se pak rozumí produktivní inflací?

Jsou to ony papírové peníze, které vydává stát k účelům investičním, k stavbě obytných budov, železnic, podpoře průmyslu a pod. Takovými papírovými penězi, přicházejícími do oběhu, podporuje se prý produktivnost, podněcuje podnikání, zvelebují průmysl a tržba, zmírňuje a odstraňuje nezaměstnanost, oživuje stavební ruch a tím zároveň řeší i bytová otázka. Měna snad tím přechodně poklesne, ale zvýšený vývoz do ciziny a zlepšená tržební bilance působí zase směrem opačným. Stoupají výdělky, mzdy a zisky. A konečně úhrada papírových peněz takto vydaných jest zde prý také. Nepozůstává sice ve zlatém kovu, ale jiných statcích produktivních, v budovách, investicích, což jsou

hodnoty daleko užitečnější, než mrtvé zlato nahromaděné ve skle-
pích cedulové banky. Takové a podobné jsou důvody, které uvá-
děny bývají ve prospěch inflace t. zv. produktivní a které zdánlivě
mohou se velmi zamlouvat.

Ale naproti tomu třeba uvážit toto: Každá inflace, to jest
každé rozmnožení zásoby papírových peněz, kterému není úhradou
buď drahý kov aneb krátkodobé soukromohospodářské pohledávky
cedulové banky z obchodů eskontních a lombardních, které není
tedy vyvoláno soukromou komerční potřebou pro zvýšení oběživa,
nýbrž finanční potřebou státu, jest rozmnožení nepružné, převy-
šující skutečnou normální potřebu. Každé takové rozmnožení musí
následkem toho působiti nepříznivě na hodnotu a kupní sílu měny,
jak na trhu domácím ve směru stoupaní cen, tak i na bursách
zahraničních, docházejíc výrazu v klesání kursu domácí měny
a v stoupaní kursu cizích devis. Na účelu, k jakému takového
rozmnožení papírových peněz se užije, podstatně nezáleží. Dojista
neproduktivní jich použití, ku př. k účelům válečným, neb hrazení
chronických schodků finančního hospodářství, jest daleko škodli-
vější a pro celé státní hospodářství osudnější. Ale ani t. zv. pro-
duktivní jich upotřebení neobejde se bez nepříznivých účinků na
měnu státu. Také investiční náklady a produktivní výdaje mají
býti hrazeny výhradně a jedině jen buď z pramenů daňových,
aneb, není-li to z důvodu příliš vypjatého zatížení daňového
možné, z výpůjček především doma, v nutnosti i v cizině uza-
vřených. To jest cesta sice méně pohodlná a svízelnější než tisk
státovek, ale cesta jedině správná.

Další omyl spočívá v tom, že úhrada bankovek nebo státovek
by záležitosti mohla v nějakých hodnotách nemovitých, budovách,
pozemcích atd. Bankovka při spořádané kovové měně má býti
kdykoliv směnitelná za drahý kov, proto jen kov neb krátkodobé,
likvidní pohledávky hodí se za její úhradu. Nelze přece směňo-
vati bankovky za pozemky a nemovitosti. Výdej bankovek jest
krátkodobý pasivní obchod cedulové banky, kterému odpovídati
musí zase obchod aktivní krátkodobý: eskont směnek a lombard
cenných papírů. Zástavy nemovitostí jsou dlouhodobým aktivním
obchodem bankovním a jich povaze odpovídá zase dlouhodobý
pasivní obchod, jako jest výdej zástavních listů hypotečními
emisními ústavy. To jsou věci všeobecně známé a každý dosa-
vadní pokus založiti výdej papírových peněz na nějaké úhradě
nemovité, nehybné a nelikvidní ztroskotá, poněvadž právě papí-

rově peníze jsou nejhybnějším a nejlikvidnějším živlem celého dění hospodářského.

Nelze tedy ani t. zv. produktivní inflaci pokládati národohospodářsky za prospěšnou. Dovede snad zdánlivě na čas oživit podnikavost, zvýšiti export, zmírniti nezaměstnanost, ale tyto její účinky přestanou, jakmile poklesem měny a zvýšením domácích cen a mezd vyrovná se disparita kupní síly měny doma a kursu jejího v cizině. V tom okamžiku nastane nová krise, horší stavu dřívějšího. Novou inflací nastane zase přechodné ulehčení, ale zase s novou reakcí. A tak to jde dále, se stupně k stupni, jak to ukazuje živý příklad Rakouska a Německa. Jen ti, kdo v tomto řitění se do neznámé hlubiny vidí národohospodářský prospěch celku, mohou doporučovati a hájiti inflaci.

Základní zákon berní.

K diskusi: Dr. Vilém Funk.

Dnem 23. prosince 1919 vstoupil v Německu v působnost říšský zákon o dávkách (Reichsabgabenordnung) z 13. prosince téhož roku, jímž zavedena řada všeobecných zásad pro daně, jež vybírají se zcela neb z části ve prospěch říše. V zákoně tomto sestaveny veškeré předpisy o organizaci úřadů finančních, o jejich místní a věcné příslušnosti, o vzniku a dospělosti nároků berních, o způsobilosti k jednání, o zastupování, plné moci a ručení, dále o zániku závazků berních (zejména placením a promlčením), o nárocích náhradních, o zjišťování hodnoty, o řízení berním (zejména o právech a povinnostech poplatníků, úřadů a osob jiných), o prostředcích opravných, vymáhání dávek a konečně jednotné předpisy o formálním a materiálním právu trestním. Zákon, vyplňující 463 paragr., uvádí způsobem soustavným zásady všeobecného práva berního v obj. smyslu, jest, pokud mi známo, prvním dílem toho druhu a může nazván býti základním zákonem berním. Snad jest v něm mnoho zbytečně rozvleklého a mnohé, co bylo by lze podrobiti důvodné kritice, však ten, kdo ví, s jakými, a to možno říci bez nadsázky, obrovskými obtížemi spojeno jest, jak pro praxi, tak i pro theorii, ovládnouti a vyvoditi všeobecné zásady práva berního, roztroušené v spoustě zákonů, dovede oceniti a pochopiti velký význam tohoto díla zákonodárného. A není to snad zásadní snaha nápodobení vzorů ciziny, ale diktát, který vyvolává skutečná potřeba, řeknu-li, že to, co uskutečněno bylo v Německu, doporučovalo by se, třeba ne v doslovu, ale s jistými obměnami, zavésti i u nás.